

Indberetningsvejledning

Nationalbankens udlånsundersøgelse

1. Baggrund og generelle forhold

Udlånsundersøgelsen er en kvalitativ statistik, som belyser udviklingen på kreditmarkederne. Resultaterne er et vigtigt supplement til de kvantitative statistikker og bidrager til fortolkningen af kreditudviklingen og den real-økonomiske udvikling.

Nationalbanken anvender bl.a. undersøgelsen som fast input i pengepolitiske analyser og i analyser af den finansielle stabilitet. Uden for Nationalbanken har resultaterne ligeledes interesse blandt analytikere, medier og forskere.

2. Indberetningstidspunkt og population

Undersøgelsen foretages kvartalsvis. Spørgeskemaet udsendes senest 10. bankdag i marts, juni, september og december, med svarfrist den tredjeste bankdag i den pågældende måned. Nationalbanken offentliggør resultaterne den 6. bankdag i den efterfølgende måned, dvs. januar, april, juli og oktober.

Undersøgelsens population består af pengeinstitutter i Finanstilsynets gruppe 1 og 2, samt Nykredit (realkredit), Realkredit Danmark, Nordea Kredit, BRF Kredit og DLR Kredit. Populationen og institutternes vægte justeres årligt i juni.

Før offentliggørelse vægtes svarene med institutternes andele af udlånet til henholdsvis erhvervsvirksomheder og private. Resultaterne offentliggøres for pengeinstitutterne samlet og fordelt på Finanstilsynets gruppe 1 og 2, samt for realkreditinstitutterne.

3. Spørgeskema

Undersøgelsen skal dække alt udlån, dvs. både nyudlån og genforhandling af eksisterende lån. Undersøgelsen skal dække al låneaktivitet til danske erhvervsvirksomheder og privatkunder (både i danske kroner og valuta). Investeringskreditter til de to sektorer skal også medtages. Ved besvarelsen skal der så vidt mulig ses bort fra sæsonudsving.

Undersøgelsens spørgeskema er opdelt efter udlån til erhvervsvirksomheder og udlån til private. Til hver sektor stilles fem standardspørgsmål. Derudover kan Nationalbanken fra tid til anden supplere med temaspørgsmål, som ser på aktuelle områder af særlig interesse.

Ved besvarelsen er der fem valgmuligheder rangeret fra faldet/strammet en del til steget/lempet en del. Institutterne opfordres til at bruge hele den givne skala.

Hvert spørgsmål skal besvares for to tidshorisonter. Den første dækker udviklingen i det aktuelle kvartal sammenholdt med kvartalet før, mens den anden dækker forventningerne til ændringer i det kommende kvartal. Fx vil spørgeskemaet for årets 1. kvartal, som udsendes i marts, dække udviklingen i 1. kvartal i forhold til 4. kvartal, samt forventningerne til ændringerne i 2. kvartal.

Undersøgelsen skal således i udgangspunktet dække ændringer fra kvartal til kvartal. Enkelte spørgsmål i undersøgelsen omhandler imidlertid udviklinger, der kan ske meget trægt. Det kan derfor være en udfordring at angive ændringer i et enkelt kvartal. Institutterne opfordres derfor til at til have sidste kvartals besvarelse in mente, når undersøgelsen besvares. Hvis der i sidste kvartals besvarelse er angivet "uændret" ud fra et spørgsmål, bør instituttet overveje, om der set over et par kvartaler er sket en udvikling. Er det tilfældet, opfordres instituttet til at angive ændringen, også selv om ændringen ikke er sket nøjagtigt i det pågældende kvartal.

En gang årligt i forbindelse med besvarelsen af undersøgelsen for 3. kvartal udvides undersøgelsen til at indeholde en ekstra tidshorizont. I den skal udviklingen sammenholdes med det seneste år. Institutterne opfordres til at besvare dette spørgsmål uden at skele til de seneste 4 besvarelser af undersøgelsen. Den supplerende tidshorizont skal bidrage til, at undersøgelsen opfanger ændringer, som det grundet træge udviklinger ikke har været muligt at opfange i de kvartalsvise undersøgelser. Den ekstra tidshorizont skal teknisk set besvares i et supplerende skema, som indgår som en del af undersøgelsen.

Ved alle spørgsmål er der mulighed for at tilføje korte forklaringer eller kommentarer. Yderligere kommentarer til besvarelserne er velkomne enten pr. mail til stina@nationalbanken.dk eller telefonisk på 3363 6814 eller 3363 6852.

4. Vejledning til besvarelse af de enkelte spørgsmål

Spørgsmålene vedrørende udlån til *erhvervsvirksomheder* skal dække alt udlån til erhvervsvirksomheder, der producerer varer eller *ikke-finansielle tjenester*, herunder også udlån til personligt ejede virksomheder og landbrug.

Tilsvarende skal spørgsmålene vedrørende udlån til *private* dække alt udlån til enkeltpersoner eller grupper af enkeltpersoner, der forbruger varer og ikke-finansielle tjenester eller producerer samme udelukkende til eget forbrug. Private dækker den del af husholdninger, der betegnes som lønmodtagere, pensionister mv.

Strukturen i spørgsmålene til de to sektorer er ens. Spørgsmål 1, 2 og 3 dækker kreditstandarder, spørgsmål 4 efterspørgslen efter lån og spørgsmål 5 nedskrivninger og tab.

Spørgsmål 1 – Ændring i kreditstandarder

Formålet med dette spørgsmål er at afdække, hvorvidt det er blevet nemmere eller sværere for låntagere at opnå lån.

I spørgsmål 1 angives det, hvordan *kreditstandarderne* har ændret sig og forventes at ændre sig. Hermed menes, hvordan de interne retningslinjer eller kriterier i instituttets udlånspolitik har ændret sig. Både ændringer i den *skrevne* udlånspolitik og ændringer i den faktisk *udførte* politik skal inkluderes. Ved strategiske beslutninger om ændringer af kreditstandarderne, skal ændringer angives i det kvartal beslutningen træffes, og ikke nødvendigvis først, når kunden oplever ændringen.

For udlån til erhvervsvirksomheder skal ændring i kreditstandarder angives for både alle udlån til erhvervsvirksomheder under ét og specifikt for udlån til *små og mellemstore erhvervsvirksomheder*. Små og mellemstore virksomheder defineres ved en årlig nettoomsætning på under 150 mio.kr. og under 250 fuldtidsansatte i henhold til definitionen af regnskabsklasser i årsregnskabsloven af 2001. For udlån til private skal ændring i kreditstandarder kun angives for alle udlån til private set under ét.

Spørgsmål 2 – Faktorer bag ændringer i kreditstandarder

Formålet med dette spørgsmål er at afdække årsager til ændringer i udbudet af udlån. Det er især nyttigt at vide, hvilke faktorer institutter ser som afgørende for udformningen af deres fremtidige udlånspolitik.

I spørgsmål 2 angives det, hvordan forskellige faktorer har påvirket og forventes at påvirke kreditstandarderne. Faktorerne er opdelt i fem grupper, A-E. For hver gruppe skal der angives en vurdering af, hvordan de pågældende faktorer har bidraget og forventes at bidrage til ændringer i kreditstandarder.

Faktorerne i gruppe A relaterer sig alle til *finansieringsomkostninger* og evt. begrænsninger som følge af instituttets *balancestruktur*, herunder ændringer i instituttets kapitaldækning, jf. Basel II, ændringer i instituttets likviditetsrisiko, jf. lov om finansiel virksomhed § 152, samt ændringer i instituttets mulighed for at finansiere sig på pengemarkedet.

Faktorerne i gruppe B relaterer sig til ændringer som følge af *konkurrenters adfærd*, herunder hvorvidt konkurrence fra andre kreditgivende institutter har bidraget til ændringer i kreditstandarder. Det kan være både konkurrence fra andre penge-/realkreditinstitutter og fra andre typer kreditgivende institutter. For udlån til erhvervsvirksomheder kan konkurrencen også være i form af virksomhedernes egen markedsfinansiering, fx virksomhedernes udstedelse af aktier.

Faktorerne i gruppe C relaterer sig til ændringer i instituttets *risikobedømmelse*, herunder hvordan forventninger til udviklingen i økonomien har påvirket og vil påvirke kreditstandarder. For udlån til private kan forventninger til udviklingen på boligmarkedet også inkluderes. For erhvervsvirksomheder kan forventninger til udviklingen i specifikke brancher samt ændringer i risiko ved låntagers sikkerhedsstillelse inkluderes.

Faktorerne i gruppe D relaterer sig til ændringer i instituttets *risikovillighed*, herunder hvorvidt ændringer i den risiko, institutterne er villige til at tage, har bidraget eller vil bidrage til ændringer i kreditstandarder.

Gruppe E er forbeholdt eventuelle *andre faktorer*, som ikke kan placeres i de øvrige grupper. Andre faktorer bedes specificeret ved en kort beskrivelse og med angivelse af, hvordan de har påvirket og forventes at påvirke kreditstandarder.

Spørgsmål 3 – Ændringer i betingelser og vilkår

Formålet med dette spørgsmål er at afdække de faktorer, der påvirker udlånsvæksten. Instituttens udlånspolitik kan ændres via renteændringer og igennem andre ikke-prisrelaterede vilkår. Det er disse andre vilkår, der har særlig interesse, fordi de ikke dækkes i eksisterende kvantitative statistikker. Ændringer i de forskellige betingelser og vilkår er en del af de kreditstandarder, som kunden møder i institutterne. Der bør derfor være sammenhæng mellem spørgsmål 1 angående kreditstandarder og spørgsmål 3 om ændringer i betingelser og vilkår.

I spørgsmål 3 angives det, hvordan betingelser og vilkår ved godkendelse af lån har ændret sig og forventes at ændre sig. For udlån til erhvervsvirksomheder indeholder vurderingen også ændrede betingelser og vilkår ved fastlæggelse af *kreditrammer*, dvs. ved bestemmelse af, hvor meget erhvervsvirksomheder maksimalt kan låne.

Ved *betingelser og vilkår* refereres til de specifikke forudsætninger, der aftales mellem låntager og långiver. I spørgeskemaet er betingelser og vilkår opdelt i tre grupper. Der skal for hver gruppe angives en vurdering af ændringer heri.

Gruppe A indeholder *prisrelaterede* betingelser og vilkår, herunder instituttets gebyrer og margin, der er det tillæg til långivers egen finansieringsomkostning, som forlanges i forbindelse med udlån.

Gruppe B indeholder *krav til sikkerhedsstillelse*. For udlån til erhvervsvirksomheder kan ændringer i kautionering, hæftelse og virksomhedspant indtages. For udlån til private kan ændringer i belåningsprocenten i forhold til ejendommens markedsværdi inkluderes.

Gruppe C indeholder *andre betingelser og vilkår*, herunder lånenes størrelse, løbetid og andre betingelser i lånekontrakten.

Spørgsmål 4 – Ændringer i låneefterspørgslen

Formålet med dette spørgsmål er at afdække, om ændringer i det samlede udlån er udbudsbestemt eller efterspørgselsbestemt. At kunne skelne mellem udbud og efterspørgsel er grundlæggende for at tolke udviklingen på kreditmarkedet.

I spørgsmål 4 angives det, hvordan efterspørgslen efter lån har ændret sig og forventes at ændre sig. Ved *låneefterspørgsel* forstås den samlede balance-sum af udlån, der efterspørges af låntagere. Spørgsmålet er opdelt på *nye kunder* og *eksisterende kunder*. For udlån til erhvervsvirksomheder skal vurderingen også indeholde ændret udnyttelse af kreditrammerne. Ligeledes skal ændring i låneefterspørgslen angives for både udlån til erhvervsvirksomheder under ét og specifikt for udlån til små og mellemstore erhvervsvirksomheder. For udlån til private skal ændring i efterspørgslen kun angives for alle udlån til private set under ét.

Spørgsmål 5 – Ændringer i andelen af nedskrivninger og tab

Formålet med dette spørgsmål er at få en indikator for udviklingen i andelen af nedskrivninger og tab på udlån. Ligeledes er det nyttigt at vide, hvilken udvikling långivere forventer i nedskrivninger og tab, da det har betydning for udviklingen i kreditstandarderne og kan bruges som en indikator på den fremtidig realøkonomiske udvikling.

I spørgsmål 5 angives det, hvordan andelen af nedskrivninger og tab på udlån har ændret sig og forventes at ændre sig. *Nedskrivninger og tab* defineres i overensstemmelse med gældende regnskabsregler. For udlån til erhvervsvirksomheder skal ændring i nedskrivninger og tab angives for både alle udlån til erhvervsvirksomheder under ét og specifikt for udlån til små og mellemstore erhvervsvirksomheder. For udlån til private skal ændring i nedskrivninger og tab kun angives for alle udlån til husholdninger set under ét.